

Słów kilka o wymiarze sprawiedliwości w dawnych czasach - A brief history of the justice system

Dzieło księdza Jana Sygańskiego dostarcza wielu informacji na temat obyczajów oraz prawa obowiązującego w dawnych wiekach. Opisuje między innymi sąd w Nowym Sączu: *na mocy prawa magdeburskiego, którym rządziło się miasto, najwyższą osobą sądową był wójt, sądzący wszelkie sprawy kryminalne, częstokroć i spory spadkowe, gruntowe itp. z 7 ławnikami, z pomiędzy których podwójci mieli pierwsze miejsce po wójcie w ławicy. Wójt sądził tylko, lecz nie rządził; w XVIII. Wieku bywał on zarazem także rajcą miejskim. Sądy odbywały się w ratuszu na dole, gdzie pod izbą radziecką¹ znajdowała się duża izba, zwana „prawem”, a tuż przy niej mała izdebka, dokąd udawali się ławnicy na naradę przed wydaniem wyroku. Obok tychże przypierało więzienie, jużto lżejsze czyli „kabat”, jużto cięższe, ciemne, podziemne czyli „szatlawa”², w którym torturami badano winowajców (...). Wójt z ławicą dzierżył „prawo miecza”, tj. miał nawet prawo karania śmiercią (...)*³.

O tym, że prawo było surowe, może świadczyć następujący przykład z najbliższego sąsiedztwa Koniuszowej: *za mężobójstwo zwłaszcza krewnego, odcinano złoczyńcy prawą rękę i przybijano do szubienicy, wkońcu ścinano go na rynku pod przegierzem. W r.1657 Wojciech (...) z Łęki, wskutek zażyłości i przyjaźni z inną osobą, udusił swą własną żonę, Dorotę (...) i uduszoną utopił w stawie. Podpatrzył go wtem jego szwagier (...) z Librantowej i doniósł do Nowego Sącza. Sąd wójtowski ławniczy, przesłuchawszy obwinionego, zawyrokował: „ponieważ Wojciech (...), jak sam osobiście zeznał, dopuścił się podwójnego hańbiącego czynu przeciwko Boskim i ludzkim prawom, przeto żeby się świętej sprawiedliwości zadosyć stało a inni podobnych warowali się zbrodni, mocą niniejszego dekretu ręka prawa ma mu być ucięta w bramie miejskiej, a potem ma być ćwiartowan na 4 części w zwykłym miejscu tracenia”⁴.*

¹ Tj. pod izbą, w której obradowali rajcy miejscy.

² J.Sygański w przypisie wyjaśnia: „Z franc *château lave*, męczarnia, katusza”

³ Jan Sygański, *Historia Nowego Sącza. Od wstąpienia dynastii Wazów do pierwszego rozbioru Polski*, t.2, Lwów 1901, s.73.

⁴ *Tamże*, s.80.